

ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНО-ПРАКТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІТЕЙ 5-ГО РОКУ ЖИТТЯ У СПІЛЬНІЙ З ОДНОЛІТКАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

FORMATION OF SUBJECT-PRACTICAL COMPETENCE IN CHILDREN OF THE 5TH YEAR OF LIFE IN JOINT ACTIVITIES WITH PEERS

Статтю присвячено дослідженню особливостей формування предметно-практичної компетентності в дітей 5-го року життя у спільній з однолітками діяльності. Окреслено актуальність проблеми дослідження. Визначено мету дослідження: вивчення особливостей формування предметно-практичної компетентності в дітей 5-го року життя у спільній з однолітками діяльності. Виділено невирішені раніше частин досліджуваної проблеми. Окреслено теоретичні, методичні основи становлення досліджуваної компетентності. Уточнено зміст основоположних понять дослідження «предметно-практична компетентність дітей 5-го року життя» та «спільна діяльність дітей 5-го року життя». Основою для визначення та реалізації змісту та особливостей формування предметно-практичної компетентності в дітей 5-го року життя у спільній з однолітками діяльності обрано Державний стандарт дошкільної освіти України (2021) та освітню програму для дітей від 2 до 7 років «Дитина» (2020). Визначено критерії (когнітивний, емоційний, поведінковий), показники, схарактеризовано рівні сформованості досліджуваної компетентності. Обрано методи наукового педагогічного дослідження (бесіда, спостереження), які було впроваджено на констатувальному та контрольному етапах дослідження. Узагальнено результати експериментально-педагогічної діяльності, які підтвердили необхідність розробки та проведення формувального етапу експерименту. Висвітлено зміст експериментально-педагогічної діяльності на засадах реалізації таких педагогічних умов: забезпечення емоційно насиченого спілкування дітей з дорослими та однолітками у різних видах діяльності; створення педагогічно доцільного освітнього розвивального середовища в експериментальній групі закладу дошкільної освіти; формування, вдосконалення стосунків дітей, що допомагало організовувати їх конструктивну взаємодію, співпрацю, ефективну комунікацію в різних видах спільної діяльності. Окреслено особливості формування досвіду дітей з визначення мети різних видів діяльності (ігрової, трудової, мистецько-творчої тощо), планування її досягнення, вибору необхідних засобів та інструментів для її виконання, дотримання послідовності дій, здійснення контролю за їх результатами, формулювання висновків щодо отриманого результату, дотримання правил техніки безпеки при роботі з різними знаряддями, раціонального використання матеріалів, обережного ставлення до продуктів праці тощо. Подальшого вивчення потребують зміст та особливості психолого-педагогічного супроводу формування досліджуваної компетентності.

Ключові слова: предметно-практична компетентність, діти 5-го року життя, спільна діяльність, Державний стандарт дошкіль-

ної освіти, експериментально-педагогічна діяльність, критерії, показники.

The article is devoted to the study of the features of the formation of subject-practical competence in children of the 5th year of life in joint activities with peers. The relevance of the research problem is outlined. The purpose of the study is determined: to study the features of the formation of subject-practical competence in children of the 5th year of life in joint activities with peers. Previously unresolved parts of the problem under study are highlighted. The theoretical and methodological foundations of the formation of the studied competence are outlined. The content of the fundamental concepts of the study «subject-practical competence of children of the 5th year of life» and «joint activities of children of the 5th year of life» are specified. The basis for determining and implementing the content and features of the formation of subject-practical competence in children of the 5th year of life in joint activities with peers is the State Standard of Preschool Education of Ukraine (2021) and the educational program for children from 2 to 7 years old «Child» (2020). The criteria (cognitive, emotional, behavioral), indicators, and levels of formation of the studied competence were determined. Methods of scientific pedagogical research (interview, observation) were selected, which were implemented at the ascertaining and control stages of the study. The results of experimental and pedagogical activity were summarized, which confirmed the need to develop and conduct the formative stage of the experiment. The content of experimental and pedagogical activity was highlighted on the basis of the implementation of the following pedagogical conditions: ensuring emotionally rich communication of children with adults and peers in various types of activities; creating a pedagogically appropriate educational and developmental environment in the experimental group of a preschool educational institution; forming and improving children's relationships, which helped to organize their constructive interaction, cooperation, and effective communication in various types of joint activities. The features of the formation of children's experience in determining the goal of various types of activity (game, labor, artistic and creative, etc.), planning its achievement, choosing the necessary means and tools for its implementation, observing the sequence of actions, monitoring their results, formulating conclusions about the result obtained, observing safety rules when working with various tools, rational use of materials, careful attitude to labor products, etc. are outlined. The content and features of psychological and pedagogical support for the formation of the studied competence require further study.

Key words: subject-practical competence, children of the 5th year of life, joint activities, State Standard of Preschool Education, experimental and pedagogical activities, criteria, indicators.

УДК 373.2.015.3:159.937:004.032.6
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/80.1.32>

Пономаренко Т.О.,
докт. пед. наук,
професор кафедри дошкільної освіти
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Необхідність формування предметно-практичної компетентності в дітей дошкільного віку засвідчена у змісті Державного стандарту дошкільної освіти (ДСДО; 2021) [6], освітніх програмах для дітей раннього й дошкільного віку, зокрема в програмі «Дитина» (2020) [4]. В ДСДО (2021) [6] зазначається, що формування предметно-практичної компетентності в дошкільному віці реалізується в різних видах дитячої активності, що зумовлює застосування діяльнісного підходу до організації освітнього процесу в умовах закладу дошкільної освіти. В сучасному соціумі актуальним є оволодіння дітьми вміннями, навичками самостійного визначення мети діяльності, планування власних дій, досягнення запланованого результату. Важливими особистісними якостями визначаються самостійність, наполегливість, пізнавальна активність, цілеспрямованість у подоланні труднощів.

Цінність формування в дітей предметно-практичної компетентності також полягає в тому, що практична діяльність з різними предметами, речами, матеріалами збагачує їх уявлення про різноманітність, яскравість довкілля. Безпосередньо сприймаючи властивості об'єктів, предметів, діти отримують враження від взаємодії з довкіллям, набувають важливий знаннявий та практичний життєвий досвід, засвоюють алгоритми різних видів діяльності.

Важливе значення для виховання й розвитку дітей дошкільного віку має й спільна діяльність, оскільки сприяє соціалізації, ефективному формуванню спільного досвіду предметно-практичної діяльності, дарує їм емоційне задоволення. На власному досвіді діти переконуються, що разом будь-яке завдання можна виконати швидше, краще, а взаємодія, у зміст якої вноситься досвід, пропозиції, ініціатива, творчість багатьох її учасників, є більш цікавою, яскравою, насиченою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Особливості формування предметно-практичної компетентності в дітей дошкільного віку вивчалися в дослідженнях Г. Беленької, О. Безсонової, Л. Гаращенко, Т. Коломоєць, Т. Корж, Л. Літченко, М. Федорової та інших. Проблема застосування спільної діяльності з метою забезпечення ефективності освітнього процесу в умовах закладу дошкільної освіти досліджувалась у ряді наукових праць (О. Безсонова, Н. Гавриш, О. Вільхова, О. Вовчик-Блакитна, Т. Дуткевич, С. Ладивір, Н. Максимів, Т. Піроженко, Н. Манжелій та інші).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз останніх наукових робіт, публікацій дозволяє констатувати наявність теоретичного, методичного підґрунтя для подальшого вивчення означеної проблеми. Водночас її актуальність, багатогранність зумовлює доцільність її подальшого дослідження.

Метою статті є дослідження особливостей формування предметно-практичної компетентності в дітей 5-го року життя у спільній з однолітками діяльності.

Виклад основного матеріалу. Предметно-практична компетентність дітей 5-го року життя формується в процесі різних видів діяльності. Зміст означеної компетентності пропонується в ДСДО (2021) [6] в межах освітнього напрямку «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» та в освітніх програмах для дітей раннього й дошкільного віку, зокрема в програмі «Дитина» (2020) [4].

При визначенні змісту досліджуваної компетентності ми дотримуємося сутності її визначення в ДСДО (2021) [6] та розглядаємо її як здатність дітей 5-го року життя реалізовувати творчі задуми щодо перетворення об'єктів довкілля з використанням різних матеріалів. При цьому реалізація творчих задумів ґрунтується на обізнаності із засобами й предметно-практичними діями та актуалізується за допомогою дорослого чи самостійно у процесі виконання конструктивних, технічно-творчих завдань тощо. Результатом сформованої предметно-практичної компетентності є творче самовираження через сформовані предметно-практичні та технологічні дії в самостійній і спільній з однолітками діяльності. Компонентами означеної компетентності за ДСДО (2021) [6] визначено: емоційно-ціннісний, знаннявий, практичний.

У дослідженнях О. Безсонової [2], Л. Гаращенко [3], О. Літченко [3] окреслюються завдання для фахівців закладів дошкільної освіти щодо в дітей формування предметно-практичної компетентності, серед яких визначаються такі: ознайомлювати дошкільників з різними видами матеріалів (папір, пластик, провіолока), їх призначенням, походженням, властивостями; формувати практичні навички, вміння дітей працювати з різними матеріалами та інструментами; навчати їх шукати альтернативне використання предметів і матеріалів з огляду на їх властивості та якості тощо [3]; формувати знаннявий та практичний досвід розподілу обов'язків, якщо завдання виконується дітьми в спільній діяльності; вибору потрібних матеріалів та інструментів для здійснення предметно-практичної діяльності; свідомого контролю за виконанням практичних дій (своїх та однолітків); аналізу та оцінки отриманого результату предметно-практичної діяльності тощо [1].

О. Безсонова [1] згідно із ДСДО (2021) [5] окреслює положення, які є важливими для ефективного формування досліджуваної компетентності: формування предметно-практичної компетентності реалізується під час активної діяльності з вирішення конкретних практичних завдань; високий рівень предметно-практичної активності дітей досягається завдяки наявності мотивації; важливим етапом, що впливає на якість результатів

предметно-практичної діяльності, є її рефлексивний аналіз та самоаналіз.

У контексті нашого дослідження важливою є наукова робота Г. Бєленької [2], в якій зазначається, що відповідно до вікових потреб та індивідуальних уподобань дітей увага до різних видів предметно-практичної діяльності може бути різною. При цьому увага акцентується на трудовій діяльності, педагогічно доцільне застосування якої в освітньому процесі закладу дошкільної освіти зумовлює успішність формування предметно-практичної компетентності.

В теорії та практиці дошкільної освіти одним із ефективних засобів формування досліджуваної компетентності визначається художня праця як продуктивний вид діяльності, що створює підґрунтя для формування в дітей конструктивного мислення, стабілізації уваги, уяви, розвиває вміння визначати цілі та досягати їх, обирати способи реалізації задумів, аналізувати результати своєї діяльності, що є важливим для набування предметно-практичної компетентності дитиною дошкільного віку.

В дослідженні Л. Гаращенко [3], О. Літченко [3] вищезначене положення знаходить своє підтвердження. Автори констатують: предметно-практична компетентність у сукупності всіх її компонентів ефективно формується в процесі художньо-творчої діяльності. Її застосування сприяє ефективному розвитку самостійності, ініціативи, пізнавальної активності дитини.

В нашому дослідженні формування предметно-практичної компетентності дітей здійснюється у спільній з однолітками діяльності. При визначенні сутності означеної діяльності дітей 5-го року життя ми дотримуємося думки Т. Піроженко [7], С. Ладивір [7], О. Вовчик-Блакитної [7], які розглядають спільну діяльність як таку, що є складовою процесу стосунків, проте водночас включає їх компоненти: поведінковий, когнітивний, афективний.

Для визначення рівня сформованості предметно-практичної компетентності в дітей 5-го року життя було організовано й проведено психолого-педагогічний експеримент на базі закладу дошкільної освіти. В експерименті брали участь 24 дитини (12 здобувачів дошкільної освіти – в експериментальній групі та 12 дітей – в контрольній групі).

На основі результатів аналізу ДСДО (2021) [6], освітніх програм для дітей дошкільного віку, визначення компонентів досліджуваної компетентності окреслено критерії, показники та схарактеризовано рівні її розвитку в дітей 5-го року життя.

Когнітивний критерій з показниками рівнів розвитку предметно-практичної компетентності в дітей 5-го року життя: *високий* (дитина має уявлення про: предмети довкілля (у межах освітньої програми «Дитина» (2020) [4], їх властивості,

особливості виготовлення, правила техніки безпеки при роботі з інструментами; важливість раціонального використання матеріалів, обережного ставлення до продуктів праці; необхідність визначення мети діяльності, планування її досягнення, вибору необхідних засобів та інструментів для її виконання, дотримання послідовності дій у межах певної діяльності, здійснення контролю їх результатів, формулювання висновків щодо оцінювання отриманого результату); *середній* (дитина має недостатні уявлення про: предмети довкілля (у межах освітньої програми «Дитина» (2020) [4]), їх властивості, особливості виготовлення, правила техніки безпеки при роботі з інструментами; важливість раціонального використання матеріалів, обережного ставлення до продуктів праці; необхідність визначення мети діяльності, планування її досягнення, вибору необхідних засобів та інструментів для її виконання, дотримання послідовності дій у межах певної діяльності, здійснення контролю їх результатів, формулювання висновків щодо оцінювання отриманого результату); *низький* (дитина не має уявлень про: предмети довкілля (у межах освітньої програми «Дитина» (2020) [4]), їх властивості, особливості виготовлення, правила техніки безпеки при роботі з інструментами; важливість раціонального використання матеріалів, обережного ставлення до продуктів праці; необхідність визначення мети діяльності, планування її досягнення, вибору необхідних засобів та інструментів для її виконання, дотримання послідовності дій у межах певної діяльності, здійснення контролю їх результатів, формулювання висновків щодо оцінювання отриманого результату).

Діяльнісний критерій з показниками рівнів розвитку предметно-практичної компетентності в дітей 5-го року життя: *високий* (дитина має навички виготовлення певних предметів, речей (у межах освітньої програми «Дитина» (2020) [4]), дотримання правил техніки безпеки при роботі з інструментами, раціонального використання матеріалів, обережного ставлення до продуктів праці; навички визначення мети діяльності, планування її досягнення, вибору необхідних засобів та інструментів для її виконання, дотримання послідовності дій у межах певної діяльності, здійснення контролю їх результатів, формулювання висновків щодо оцінювання отриманого результату); *середній* (дитина має недостатні навички виготовлення певних предметів, речей (у межах освітньої програми «Дитина» (2020) [4]), дотримання правил техніки безпеки при роботі з інструментами, раціонального використання матеріалів, обережного ставлення до продуктів праці; навички визначення мети діяльності, планування її досягнення, вибору необхідних засобів та інструментів для її виконання, дотримання послідовності дій у межах певної діяльності, здійснення

контролю їх результатів, формулювання висновків щодо оцінювання отриманого результату); *низький* (дитина не має навичок виготовлення певних предметів, речей (у межах освітньої програми «Дитина» (2020) [4]), дотримання правил техніки безпеки при роботі з інструментами, раціонального використання матеріалів, обережного ставлення до продуктів праці; не має навичок визначення мети діяльності, планування її досягнення, вибору необхідних засобів та інструментів для її виконання, дотримання послідовності дій у межах певної діяльності, здійснення контролю їх результатів, формулювання висновків щодо оцінювання отриманого результату).

Емоційно-почуттєвий критерій з показниками рівнів розвитку предметно-практичної компетентності в дітей 5-го року життя: *високий* (дитина виявляє інтерес, бажання до відтворення різних об'єктів, предметів довкілля різними способами, засобами, інструментами; емоційно реагує, переживає почуття радісного задоволення від процесу та результату власної та колективної предметно-практичної діяльності; при виборі надає перевагу цікавим, предметно-практичним завданням, які передбачають участь у суспільно значущій діяльності спільно з дорослими та іншими дітьми); *середній* (дитина недостатньо виявляє інтерес, бажання до відтворення різних об'єктів, предметів довкілля різними способами, засобами, інструментами; недостатньо емоційно реагує, переживає почуття радісного задоволення від процесу та результату власної і колективної предметно-практичної діяльності; при виборі не завжди надає перевагу цікавим, предметно-практичним завданням, які передбачають участь у суспільно значущій діяльності спільно з дорослими та іншими дітьми); *низький* (дитина не виявляє інтерес, бажання до відтворення різних об'єктів, предметів довкілля різними способами, засобами, інструментами; не переживає почуття радісного задоволення від процесу та результату власної

і колективної предметно-практичної діяльності; при виборі не надає перевагу цікавим, предметно-практичним завданням, які передбачають участь у суспільно значущій діяльності спільно з дорослими та іншими дітьми).

З метою визначення рівня розвитку предметно-практичної компетентності застосовувалися такі методи педагогічного дослідження: бесіда з кожною дитиною та спостереження за дітьми у різних видах спільної з однолітками діяльності (ігрової, трудової, рухової, художньо-продуктивної тощо).

Узагальнені результати констатувального етапу експерименту представлено в таблиці 1.

Як видно з таблиці, отримані результати констатувального етапу експерименту дають можливість резюмувати досить значну кількість дітей з середнім та низьким рівнем розвитку досліджуваної компетентності, що засвідчує необхідність проведення експериментально-педагогічної діяльності.

З метою здійснення експериментально-педагогічної діяльності було розроблено та впроваджено в освітній процес закладу дошкільної освіти методику формування досліджуваної компетентності. В контексті дослідження визначено педагогічні умови, що сприяли ефективності актуалізації розробленої методики: забезпечення емоційно насиченого спілкування дітей з дорослими та однолітками у різних видах діяльності; створення педагогічно доцільного освітнього розвивального середовища в експериментальній групі закладу дошкільної освіти; формування, вдосконалення стосунків дітей, що допомагало організовувати їх конструктивну, взаємодію, співпрацю, ефективну комунікацію в різних видах спільної діяльності.

В межах формувального етапу експерименту застосовувалась ігрова діяльність дітей. У процесі сюжетно-рольових, рухливих ігор дітям пропонувалось самостійно розподіляти ролі, ігрові атрибути, спільно обговорювати та визначати сюжети ігор та безпосередньо ігрові дії. Діти отримували

Таблиця 1

Співвідношення рівнів розвитку предметно-практичної компетентності в дітей 5-го року життя в експериментальній і контрольній групах (констатувальний етап експерименту)

Критерії	Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
		Кількість дітей	Кількість дітей (%)	Кількість дітей	Кількість дітей (%)
Когнітивний	Високий	2	16,6%	3	25%
	Середній	5	41,7%	4	33,3%
	Низький	5	41,7%	5	41,7%
Емоційний	Високий	3	25%	4	33,3%
	Середній	4	33,3%	4	33,3%
	Низький	5	41,7%	4	33,4%
Поведінковий	Високий	2	16,6%	3	25%
	Середній	5	41,7%	5	41,7%
	Низький	5	41,7%	4	33,3%

можливість у процесі спільного обговорення обирати ролі для себе та однолітків, моделювати та реалізовувати реальні та ігрові стосунки.

Також використовувалось інсценування літературних творів (за визначенням І. Кондратець [5], О. Половіної [5]), що включало предметно-практичні дії дітей у взаємодії з однолітками (імітація спільної трудової діяльності за сюжетами казки «Колосок» (мишенята Круть, Верть і Півник обговорюють знаряддя для роботи з колоском, борошном, перетворенням його в пиріжки, імітують означені дії). В інсценуванні казки «Ріпка» всі герої обговорюють властивості ріпки, альтернативні варіанти її витягування, домовляються про спільну діяльність, імітують її та разом досягають результату – витягують ріпку.

На засадах використання прийому «отримання листа від казкових героїв», дітям пропонувалось взяти участь в інсценуванні «Допомога казковим козеняткам». Ця діяльність сприяла залученню дітей до інсценування літературних творів (казок), формуванню в них компонентів предметно-практичної компетентності, творчо-ігрових умінь і навичок. Діти згадували зміст певної казки, розподіляли ролі між собою, обговорювали та програвали її сюжет, пропонували альтернативні варіанти її закінчення.

У межах мистецько-творчих завдань застосовувалось колективне виконання малюнків, аплікацій, ігор-декорування тощо. Зокрема, у ході спільної мистецько-творчої діяльності було проведено колективне малювання «Вигадана тварина», виконано аплікацію «Метелики», проведено малювання на тему «Розфарбуй метелика», гру-декорування «Казкове дерево» тощо. При цьому ми зверталися до різних сюжетних історій, казок, художніх творів, зміст яких мотивував дітей до конструктивної участі в спільних видах діяльності, сприяв зацікавленості при виконанні запропонованих завдань.

У процесі мистецько-творчої діяльності з виконання аплікації «Метелики» після повідомлення теми аплікації, допомагали дітям визначити необхідний інструментарій для виконання спільного завдання, уточнювали послідовність аплікаційної діяльності. Нагадували дітям про необхідність домовлятися. Здійснювали педагогічний супровід безпосереднього виконання завдання.

У процесі колективного малювання на тему «Вигадана тварина» пропонували дітям стати казкарями та написати власну казку. Для цього потрібно було разом уявити та створити дивовижну тварину, якої ніколи раніше не існувало. Виконання цього творчого завдання позитивно вплинуло на формування навичок з визначення мети спільної діяльності, планування етапів її виконання, вибору необхідних засобів та інструментів для її реалізації, дотримання послідовності дій

у межах мистецько-творчої діяльності, здійснення контролю її результатів, узагальнення висновків щодо оцінювання отриманого результату.

У процесі експериментально-педагогічної діяльності ми впевнилися, що для формування навичок визначення мети певної трудової діяльності, планування її досягнення, вибору необхідних засобів та інструментів для її виконання, дотримання послідовності дій, здійснення контролю за їх результатами, формулювання висновків щодо отриманого результату, дотримання правил техніки безпеки при роботі з різними знаряддями, раціонального використання матеріалів, обережного ставлення до продуктів праці є трудова діяльність. Тож дітям пропонувалися різні трудові доручення стосовно наведення порядку в груповій кімнаті, ігровому куточку, поливки квітів, прибирання зі столів після сніданку та обіду, прання одягу ляльок тощо.

При цьому перед виконанням завдання дітям пропонувалось самостійно об'єднатися в пари або трійки, четвірки, обговорити зміст, послідовність, етапи діяльності, спрогнозувати її результати. В процесі виконання завдання вихователі здійснювали психолого-педагогічний супровід трудової діяльності, спостерігали за перебігом діяльності, намагалися за потреби її корегувати.

Для перевірки ефективності спеціально розробленої та впровадженої методики формування предметно-практичної компетентності проведено контрольний етап дослідження із застосуванням бесід з дітьми та спостереження за різними видами їх спільної з однолітками діяльності. Отримані результати контрольного етапу дослідження відображено в таблиці 2.

На основі результатів аналізу порівняльного співвідношення рівнів розвитку предметно-практичної компетентності в дітей 5-го року життя в експериментальній і контрольній групах на констатувальному та контрольному етапах експерименту доведено ефективність використання методики формування досліджуваної компетентності.

Висновки. Висвітлено актуальність, теоретико-методичні основи формування предметно-практичної компетентності в дітей 5-го року життя у спільній з однолітками діяльності. Розкрито сутність основних понять дослідження. Визначено критерії (когнітивний, емоційний, поведінковий), показники, схарактеризовано рівні розвитку досліджуваної компетентності. Узагальнено результати констатувального та контрольного етапів експерименту. Окреслено зміст його формувального етапу. Доведено ефективність упровадження експериментально-педагогічної діяльності. Подальшого вивчення потребують зміст та особливості психолого-педагогічного супроводу формування досліджуваної компетентності.

Співвідношення рівнів розвитку предметно-практичної компетентності в дітей 5-го року життя в експериментальній і контрольній групах (констатувальний та контрольний етапи експерименту)

Критерії	Рівні	Експериментальна група				Контрольна група			
		Констатація		Контроль		Констатація		Контроль	
		Кількість дітей	Кількість дітей (%)	Кількість дітей	Кількість дітей (%)	Кількість дітей	Кількість дітей (%)	Кількість дітей	Кількість дітей (%)
Когнітивний	Високий	2	16,6%	5	41,7%	3	25%	4	33,3%
	Середній	5	41,7%	6	50%	4	33,3%	4	33,3%
	Низький	5	41,7%	1	8,3%	5	41,7%	4	33,4%
Емоційний	Високий	3	25%	6	50%	4	33,3%	5	41,7%
	Середній	4	33,3%	5	41,7%	4	33,3%	4	33,3%
	Низький	5	41,7%	1	8,3%	4	33,4%	3	25%
Поведінковий	Високий	2	16,6%	5	41,7%	3	25%	4	33,3%
	Середній	5	41,7%	6	50%	5	41,7%	5	41,7%
	Низький	5	41,7%	1	8,3%	4	33,3%	3	25%

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Безсонова О. Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі. Впроваджуємо оновлений БҚДО. *Дошкільне виховання*. 2021. № 7. С. 3 – 4.
2. Бєленька Г. Трудове виховання дітей дошкільного віку: Реалії ХХІ сторіччя. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини* / гол. ред.: М. Т. Мартинюк. Умань: ПП Жовтий О.О., 2009. Ч. 2. С. 26 – 37.
3. Гаращенко Л., Літченко О. Художня праця як засіб формування предметно-практичної компетентності у дітей дошкільного віку. *Освітлогічний дискурс*. 2019. № 3-4 (26-27). С. 110 – 120.
4. Дитина : Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проєкту В. О. Огнев'юк ; авт. кол.: Г. В. Бєленька, О. Л. Богініч, В. М. Вертугіна та ін. ; наук. ред. Г. В. Бєленька ; Київ. ун-т

ім. Б. Грінченка. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

5. Половіна О., Кондратець І. Артосвіта : навчально-методичний посібник. 2-ге вид, переробл. і доповн. Київ : Київ. столич. ун-т ім. Б. Грінченка, 2024. 700 с.

6. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція: наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2021 р. № 33. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti-derzhavnogo-standartu-doshkilnoyi-osviti-nova-redakciya> (дата звернення: 28.01.2025).

7. Становлення внутрішньої картини світу дошкільника : монографія / Т. О. Піроженко, С. О. Ладивір, О. О. Вовчик-Блакитна та ін.; за ред. Т. О. Піроженко. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. 236 с.